אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת תשלז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב ראש השנה תרע"ו - סנט גאלן
נמען: ד"ר משה זיידל

המסיבות הקשות הן 'כוח לוחץ להתעודדות'. אנו יודעים לקרוא את 'הכתב המטושטש' של המאורעות. 'הסתירה היא על מנת לבנות והמחיקה על מנת לכתוב', והבניין החדש יעלה על הישן. 'מכל אשר הגינו... אין דבר אובד'. הם קיבלו מכתבים מהמשפחה, ומצבם מניח את הדעת. אין זה הזמן להדפיס. הם היו במקום מרפא, שולס־טאראספ.

עיקרי הדברים

- קריאת המאורעות.
- סתירה על מנת לבנות.
- שום דבר אינו אובד.
- המשפחה.

נוסח האגרת

בעה"י[1], ער"ה[2] שנת עתר"ו[3], ס'-גאללען

שלו'[4] וברכה, ברכת השנים וכוח"ט[5], ושמחת הרגלים וכ"ט[6] לכ'[7] ידידי חביבי ויקירי הרה"ח[8] המרומם ונעלה, כליל תפארה מר משה ד"ר[9] זידל שליט"א[10] וכא"ל[11] ברכת ד' וכט"ס[12].

אחרתי יותר מדאי דברי-תשובתי על מכתבו היקר, וההתנצלות היא הרגילה: אם לא טרדות מעשיות, של עבודה שיעבודית וציבורית, שאין לי בגולה כמעט, כ"א[13] טרדות הנפש הפנימיות, ממצב הפרט, וממצב הכלל, הנתון בסבך עצום ונורא. ד' יעודד וישגב, במהרה, וירומם קרן עמו, אשר הושפל מכל קרנות הגוים כולם דמסתבכן דא בדא, ויצמיח לנו אור ישועה מתוך המהפכה אשר חוללה בעולם הגדול.

אמנם, יקירי, הננו רואים את כל אלה המסיבות, ביחש לרוח הפנימי של האדם, ושל ישראל ביחוד, אחרי כל הממרורים שבהם, לכח לוחץ להתעודדות, להפשטת דעת, הגברת רצון, והתאצלות מחשבה, בהתפשטות אלפי רבבות קמטיה. אנחנו עם יודעי האותיות בספר ד',

---

1 בעה"י - בעזרת השם יתברך
2 ער"ה - ערב ראש השנה
3 עתר"ו - השנה תרע"ו (1915/1916) - בצירוף אותיות
4 שלו' - שלום
5 וכוח"ט - וכתיבה וחתימה טובה
6 וכ"ט - וכל טוב
7 לכ' - לכבוד
8 הרה"ח - הרב החסיד
9 ד"ר - דוקטור
10 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11 וכא"ל - וכל אשר לו
12 וכט"ס - וכל טוב סלה
13 כ"א - כי אם

כספר התורה הכתוב מרוח ד' אל עולם ושפעת אמרת קדשו החיה לנצח, אשר לא ישוב ריקם דבר אחד מדבריה, כספר ההויה, והתולדה הכללית והאנושית, אנחנו יודעים הננו לקרא ג"כ[14], ע"י[15] אנשי-חמודות, ואורם החי בקרבנו, גם את הכתב המטושטש הזה של מסבות המאורעות האלה, אשר לא כהלין למקרי יתיה כל חרטומיא ואשפיא, ספריא ופרופיסוריא. ולקריאה זו אנחנו קרואים, ולמפשר כתבא דנא אנו עתידים, באין-ספק בעתיד הקרוב המוכרח לבא ולהתחדש בעולם ברוח חדש. אחרי כל אלה המהפכות העצומות ההולכות ומתחוללות, לא יוכל רוח האדם להשאר על עמדו בשפלותו, אחרי מעשים נוראים כאלה, ולא יוכל רוח ישראל לעמוד מלתן את שפעת-כחו באור חיים חדשים בקרב עמים. טמון וספון הוא בנו אוצרנו המלא, אוצר החיים הנפלאים, היונקים מזיו חיי הדעת, של אור נוטה שמים ויוסד ארץ, אשר בקול דממה ברוח סער ישמיע אמריו לאזנים קשובות.

ואזני העולם כולו הנה היא האזן ששמעה על הר סיני: "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מא"מ[16] מבית עבדים", והקול הולך והומה, הולך וסואן, וכל לב-מתנה מקשיב הוא רב-קשב. אין בקרב רוחנו פנימה שום ספק, על דייקנותה הנפלאה של החכמה העליונה בתהלוכות הבנין ההיסתורי, אשר לאדם ורוחו, המתאים מאד לכל הדייקנות הנפלאה של הבנין הגדול אשר למלא-עולמים, ואשר לנפש כל חי ולגויתו וכל יצוריה וכחותיה, אשר ההרס והבנין יחד.

התוהו והתיקון, ישכללו את כל אשר יאתה לכל נפש משוגבת לכסוף לחזיונותיהם. וכאשר עינינו רואות משבר גדול ברוח ומעשה, הרס גדול על מגדלים גבוהים, של התולדה האנושית וכל מכמניה, מחיקה רבה על דפים הסתוריים רחבים, הננו יודעים ברור שהסתירה היא ע"מ[17] לבנות והמחיקה - על מנת לכתוב, והבנין החדש והכתב החדש יעלה הרבה בשיגובו ופארו על הישן שהולך ונחרב. לשאלת "אבותיכם איה הם, והנביאים הלעולם יחיו", - תאיר התשובה: "אך דבר ד' וחוקיו" בקרבנו לנצח חיה יחיו וחיה יחיו את כל. אין אנו מסופקים אף רגע, שלקראת הופעה של חדוש-נשמה הננו עומדים בהוספות רבות, בהארות רבות, בביאורים רבים, בתוספת אומץ ובתוספת הוד. מכל אשר, הגינו, חשבנו, שאפנו, אין דבר אובד, הכל חוזר וחי, חוזר ומתיצב יהיה לפנינו ולפני העולם כולו, בצורה יותר עליונה, בתכונה יותר מבולטה ובריאה, בהכרח יותר נצחית, החובקת בקרבה, את השעה ואת העולם, ואת כל עושר-חייהם. ורבים יבאו מכל עבר ופינה, בעלי מקצעות שונים ומשונים, שכל אחד רואה את עולמו ואת כל העולם כולו בפינתו. ויניחו אבן על אבן, ומקדש ד', כמקדש של מטה כן-היכל ד' ברוח, המרחף על פני כל המעשים וכל העליליות, גם הוא הוסד יוסד.

אבל כדי לקומם את הגויה של הרוח הגדול העומד להגלות בכנסת-ישראל, חטיבת השכינה העליונה, לאלהי -כל הארץ מעולם ועד עולם, צריכים כל הכחות לשמש, גם הכחות העוזרים בגלוי גם אלה המסייעים במסתרים, גם אלה הסוברים שהם סותרים, והם באמת בונים, אשר בנינם יתגלה בהצרף סיגיהם, ועל כולם הבונים המוכרים, ההוגים ושואפים, ברוח בהיר ובלב מלא אומץ אל מפלאות תמים-דעים, ואל דבר ד' הנאמן נצח. מכל ערכי האמונה, מכל הערכים ההיסתוריים, ומכל הערכים המדעיים, מכל הערכים המורגשים ומכל הערכים השיריים, ועל כולם מכל הערכים השמימיים,

ששם דבר-ד' עומד, ומכל ערכי הנצח, המרווה וממולא מכל ערכי הזמנים והחליפות, והם עליהם מתעלים ומתנשאים ברוממות-קודש, ושיח סוד קודש קדשים. ונשמות עורגות ומכירות, מתרוממות ומשתגבות, יבראו ברוח החדש העומד להופיע, וטללי-חיים חדשים, להחיות את האדמה החרבה וחרה מני חורב, בא יבאו, ופלגים חדשים יבקעו, ומנחל בית-ד' מעין יצא, וגם נחל השטים ישוקה, ולב נכון ורוח נכון, והכרה מבוררת לכל מפעל טוב, לכל

---

14 ג"כ - גם כן

15 ע"י - על ידי

16 מא"מ - מארץ מצרים

17 ע"מ - על מנת

שאיפה טובה, לכל אמונה ישרה, ולכל שאיפה קדושה רוממה ונשגבת, יחודשו וצרור לא יפול ארץ. השאלות החברותיות, הפוליטיות, האמוניות והמוסריות, תכני החיים ומגמותיהם, יקבלו צורה חדשה וגורל חדש, ובתוך, במרכז, אי-אפשר אחרת להיות כי-אם רוח ישראל עומד ויעמד. רוח ישראל סבא ורוח ישראל צעיר שיתגלה בקדושתו, רוח ישראל הוגה ורוח ישראל פועל, רוח ישראל גאון האמונה וההופעה ורוח ישראל קדוש המחשבה והחקר, רוח ישראל בדד, ובגוים לא יתחשב, ורוח ישראל לברית-עם ואור-גוים, רוח ישראל פזור בקצוות ופועל פעולות פרודות, שסוף חשבונן הגדול להצטרף, ורוח ישראל מרוכז ושואף אל ארצו וחבל-נחלתו, רוח ישראל מכניס יפיפותו של יפה באהלי שם ורוח ישראל מוציא מתוכו אמרים מפוצצים ההגיונים מקוריים, אשר אין על עפר וגם לא במרומים משלם.

כי לא נתנה תורה גם למלאכי-השרת, "מלכי-צבאות ידודון ידודון ונות-בית תחלק שלל". מלאי תקוה וממולאי תפילה ושאיפה, צפיה ויחול, הננו עומדים על סף השנה החדשה הבעל"ט[18], שנקוה שתביא בכנפיה מרפא ושמש צדקה בחסדי אל כל היום, ואורות מאופל אמר ויהי שמכולם יאיר אור התשובה העליונה, תשובת הפרט ותשובת הכלל, תשובת ישראל והתשובה של האנושיות כולה שתמשך אחריה, להביא ברכה ומרפא לעולם, "שלום שלום לרחוק ולקרוב, אמר ד' - ורפאתיו".

במצבנו פה בגלות אין כ"ח. הננו תל"י[19] מקבלים מכתבים מבני משפחתנו מיפו ומירושלים ת"ו[20] ב"ה[21] על שלומם, ומצבם החמרי לפי הערך של הזמן הוא ג"כ ב"ה מניח את הדעת. פליאה לי שמידידנו ד"ר לוין נ"י[22] לא קבלתי שום מכתב. רק ע"י ב"ב[23] שי'[24] נמסרו לי ידיעות משלומם.

ת"ח[25] למכרנו היקר ר'[26] משה מבוסק נ"י על רוחו הנדיב בשילוח העשרה דאללאר. והנה כבר כתבתי לכבוד ידידי, שתל"י[27] אין אנו מרגישים מחסור ח"ו[28] מפני שהננו לוים ואוכלים, ונקוה בעה"י שיחנינו השי"ת[29] לשלם כשיזכנו לבא למחוז חפצנו.

וע"ד[30] אפשרות של הדפסה כעת מסופקני מאד אם השעה מוכשרת לכך עדיין, בין מצד הכותב בין מצד המקבלים, ששני הצדדים צריכים שתתחולל דעתם עליהם, ונראה מה יראנו ד' בישועתו בחסדו ורב-טובו לבית ישראל ולעולם כולו.

היינו איזה שבועות במקום מרפא שולס-טאראספ. ובשבוע העבר שבנו לגלותנו הקדומה פה. יתן ד' לרפואה.

---

18 הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
19 תל"י - תודה לא-ל יתברך
20 ת"ו - תבנה ותכונן
21 ב"ה - ברוך השם
22 נ"י - נרו יאיר
23 ב"ב - בני ביתו
24 שי' - שיחיה
25 ת"ח - תלמידי חכמים
26 ר' - רבי
27 שתל"י - שתודה לא-ל יתברך
28 ח"ו - חס ושלום
29 השי"ת - השם יתברך
30 וע"ד - ועל דבר

מפני טרדות עיו"ט[31] הנני מקצר ואו"ש[32] כנפשך היקרה ונפש ידי"ע[33] דוש"ת[34] באה"ר[35], חותם ברכת השנים ומצפה לתשועה, הקי[36]

אברהם יצחק הכהן קוק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

31 עיו"ט - ערב יום טוב
32 ואו"ש - ואומר שלום
33 ידי"ע - ידידו עוז
34 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
35 באה"ר - באהבה רבה
36 הקי - הקטן